

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
УМАНСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ САДІВНИЦТВА

Кафедра підприємництва, торгівлі та біржової діяльності

«ЗАТВЕРДЖУЮ»

Гарант освітньої програми

Олена Фротер О.С.
« 08 » серпня 2024 року

РОБОЧА ПРОГРАМА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ
«ЕКОНОМІКА ПРАЦІ І СОЦІАЛЬНО-ТРУДОВІ
ВІДНОСИНИ»

Освітній рівень перший (бакалаврський)

Галузь знань 05 Соціальні та поведінкові науки

Спеціальність 051 Економіка

Освітня програма: Економіка

Факультет: Економіки і підприємництва

Умань – 2024 рік

Робоча програма з навчальної дисципліни «Економіка праці і соціально-трудова відносини» для здобувачів першого (бакалаврського) рівня вищої освіти спеціальності 051 Економіка освітньо-професійної програми Економіка. – Умань: Уманський НУС, 2024. – 25 с.

Розробники: д.е.н., професор Чернега І.І.

(вказати авторів, їхні посади, наукові ступені та учасні зв'язки)

Робоча програма затверджена на засіданні кафедри підприємництва, торгівлі та біржової діяльності

Протокол № 1 від «07» серпня 2024 року

Завідувач кафедри підприємництва, торгівлі та біржової діяльності

(Соколюк С.Ю.)
(підпис)

«07» серпня 2024 року

Схвалено науково-методичною комісією факультету економіки і підприємництва

Протокол № 1 від «08» серпня 2024 року

Голова
(Мудрак Р.П.)
(підпис)

«08» серпня 2024 року

1.Опис навчальної дисципліни

Найменування показників	Галузь знань, спеціальність, освітній ступінь	Характеристика навчальної дисципліни	
		денна форма навчання	заочна форма навчання
Кількість кредитів – 3	Галузь знань: 05 Соціальні та поведінкові науки	Обов'язкова	
Модулів – 1	Спеціальність: 051 Економіка	Рік підготовки:	
Змістових модулів – 3		3-й	3-й
Загальна кількість годин - 90		Семестр	
		6-й	6-й
Тижневих годин для денної форми навчання: аудиторних – 4 самостійної роботи здобувача – 1	Освітній рівень: перший (бакалаврський) Освітня програма: Економіка	Лекції	
		36 год.	8 год.
		Практичні, семінарські	
		28 год.	4 год.
		Самостійна робота	
		26 год.	78 год.
		Вид контролю: екзамен	

Примітка.

Співвідношення кількості годин аудиторних занять та самостійної роботи становить:
для денної форми навчання – 71% - 29%

1. Мета та завдання навчальної дисципліни

Робоча програма навчальної дисципліни «Економіка праці і соціально-трудова відносина» розроблена відповідно до Положення про методичне забезпечення освітнього процесу в Уманському національному університеті садівництва (схвалено Вченою радою УНУС, протокол №1 від 08.10.2020, із змінами та доповненнями від 11.07.2024, протокол № 8).

Навчальна дисципліна «Економіка праці і соціально-трудова відносина» належить до обов'язкових дисциплін, вивчення яких передбачено освітньо-професійною програмою «Економіка» підготовки фахівців першого (бакалаврського) рівня вищої освіти за спеціальністю 051 Економіка галузі знань 05 Соціальні та поведінкові науки.

Мета дисципліни: формування комплексу теоретичних і практичних знань здобувачів щодо економіки праці і соціально-трудова відносин, системного оцінювання функціонування, розвитку та регулювання соціально-трудова відносин, ринку праці та процесу його регулювання, вивчення процесу організації праці та соціально-трудова відносин, регулювання робочого часу та нормування праці, дослідження політики доходів та організації оплати праці, дослідження процесу оплати праці в підприємницьких структурах.

Основними завданнями вивчення дисципліни є:

- вивчення теоретико-методологічних основ економіки праці і соціально-трудова відносин в підприємстві.
- аналіз трудових ресурсів і трудового потенціалу суспільства.
- дослідження системи соціально-трудова відносин в суспільстві, соціального партнерства.
- дослідження ринку праці та процесу його регулювання.
- дослідження зайнятості населення та процесу її регулювання.
- вивчення процесу організації праці та соціально-трудова відносин в підприємницьких структурах.
- вивчення процесу регулювання робочого часу та нормування праці.
- дослідження політики доходів та організації оплати праці в підприємстві.
- дослідження процесу оплати праці в підприємницьких структурах.
- надання здобувачам ґрунтових знань щодо системи трудових показників та процесу їх планування в підприємстві.

Предметом дисципліни є економіка праці і соціально-трудова відносина.

Місце навчальної дисципліни в структурно-логічній схемі освітньо-професійної програми: вивчення дисципліни вимагає попереднього опанування знань з дисциплін: теорія та історія соціального забезпечення, іноземна мова, соціальна філософія, вища математика, економічна теорія та інші суміжні науки.

Вивчення навчальної дисципліни «Економіка праці і соціально-трудові відносини» передбачає формування та розвиток у здобувачів компетентностей і програмних результатів навчання відповідно до освітньо-професійної програми «Економіка» підготовки фахівців першого (бакалаврського) рівня вищої освіти за спеціальністю 051 Економіка галузі знань 05 Соціальні та поведінкові науки (табл. 1).

Таблиця 1

Матриця компетентностей і програмних результатів навчання, що формуються під час вивчення навчальної дисципліни «Економіка праці і соціально-трудові відносини»

Шифр компетентності	Компетентності	Шифр програмних результатів навчання	Програмні результати навчання
Загальні компетентності (ЗК)			
ЗК 12.	Навички міжособистісної взаємодії.	ПРН 21.	Вміти абстрактно мислити, застосовувати аналіз та синтез для виявлення ключових характеристик економічних систем різного рівня, а також особливостей поведінки їх суб'єктів.
		ПРН 24.	Демонструвати здатність діяти соціально відповідально та свідомо на основі етичних принципів, цінувати та поважати культурне різноманіття, індивідуальні відмінності людей.
ЗК 13.	Здатність діяти соціально відповідально та свідомо.	ПРН 24.	Демонструвати здатність діяти соціально відповідально та свідомо на основі етичних принципів, цінувати та поважати культурне різноманіття, індивідуальні відмінності людей.
Спеціальні (фахові) компетентності (СК)			
СК 8.	Здатність аналізувати та розв'язувати завдання у сфері економічних та соціально-трудових відносин.	ПРН 24.	Демонструвати здатність діяти соціально відповідально та свідомо на основі етичних принципів, цінувати та поважати культурне різноманіття, індивідуальні відмінності людей.
		ПРН 21.	Вміти абстрактно мислити, застосовувати аналіз та синтез для виявлення ключових характеристик економічних систем різного рівня, а також особливостей поведінки їх суб'єктів.

СК 14.	Здатність поглиблено аналізувати проблеми і явища в одній або декількох професійних сферах з врахуванням економічних ризиків та можливих соціально-економічних наслідків.	ПРН 11.	Вміти аналізувати процеси державного та ринкового регулювання соціально-економічних і трудових відносин.
		ПРН 21.	Вміти абстрактно мислити, застосовувати аналіз та синтез для виявлення ключових характеристик економічних систем різного рівня, а також особливостей поведінки їх суб'єктів.
СК 15.	Здатність до розуміння специфіки соціально-економічних взаємовідносин та особливостей функціонування економічних суб'єктів в аграрній галузі.	ПРН 25.	Оволодіти практичним інструментарієм організації й ведення економічної діяльності та обґрунтування ефективних господарських рішень економічними суб'єктами з урахуванням галузевої специфіки аграрної економіки.

Методи навчання та засоби діагностики, що відповідають визначеним результатам навчання за навчальною дисципліною «Економіка праці і соціально-трудова відносини», наведено в табл. 2, 3.

Таблиця 2

Результати, методи навчання та методи контролю за навчальною дисципліною «Економіка праці і соціально-трудова відносини»

Результати навчання за навчальною дисципліною		Методи навчання	Методи контролю
1	Знання:		
1.1	теоретико-методологічних основ економіки праці і соціально-трудова відносин в підприємстві	Лекція, практичне заняття з вирішення професійно орієнтованих задач, аналітична робота, кейс-метод, самонавчання через конспекти та посібники, Moodle	Усне опитування, тестування, участь у дискусії, виконання індивідуальних і командних завдань, підготовка та представлення презентацій, написання есе, контрольна (модульна) робота, підсумковий контроль
1.2	процесу організації праці та соціально-трудова відносин в підприємницьких структурах		
1.3	процесу регулювання робочого часу та нормування праці		
1.4	системи трудових показників та процесу їх планування в підприємстві		
2	Уміння/навички:		

2.1	аналізу трудових ресурсів і трудового потенціалу суспільства	Лекція, практичне заняття з вирішення професійно орієнтованих задач, дискусія, вирішення конкретних задач і ситуацій, аналітична робота, кейс-метод, самонавчання через конспекти та посібники, Moodle	Усне опитування, тестування, участь у дискусії, виконання індивідуальних і командних завдань, підготовка та представлення презентацій, написання есе, контрольна (модульна) робота, підсумковий контроль
2.2	дослідження системи соціально-трудова відносин в суспільстві, соціального партнерства		
2.3	дослідження ринку праці та процесу його регулювання		
2.4	дослідження зайнятості населення та процесу її регулювання		
2.5	дослідження політики доходів та організації оплати праці в підприємстві		
2.6	дослідження процесу оплати праці в підприємницьких структурах		
3	Комунікація:		
3.1	з трудовими ресурсами	Практичне заняття, дискусія, аналітична робота, вирішення ситуаційних задач	Участь у дискусії, виконання індивідуальних і командних завдань, підготовка та представлення презентацій, підсумковий контроль
3.2	персоналом підприємницьких структур		
3.3	соціальними партнерами		
3.4	різними категоріями населення		
4	Автономія та відповідальність		
4.1	У процесі організації праці та соціально-трудова відносин в підприємницьких структурах	практичне заняття з вирішення професійно орієнтованих задач, вирішення конкретних ситуацій, аналітична робота	Виконання індивідуальних і командних завдань, підготовка та представлення презентацій
4.2	У процесі регулювання робочого часу та нормування праці		
4.3	У процесі дослідження системи соціально-трудова відносин в суспільстві, соціального партнерства		

**Методи навчання та методи контролю програмних результатів
навчання з навчальної дисципліни «Економіка праці і соціально-трудові
відносини»**

Програмний результат навчання		Метод навчання	Методи контролю
ПРН 11.	Вміти аналізувати процеси державного та ринкового регулювання соціально-економічних і трудових відносин.	Лекція, практичні заняття, дискусія, самостійна робота з підготовкою рефератів і презентацій, написання есе, самонавчання через конспекти та посібники, Moodle	Усне опитування, експрес-контроль, тестування, участь у дискусії, підготовка та представлення презентацій, модульний контроль
ПРН 21.	Вміти абстрактно мислити, застосовувати аналіз та синтез для виявлення ключових характеристик економічних систем різного рівня, а також особливостей поведінки їх суб'єктів.	Лекція, практичні заняття, дискусія, виступ з міні-лекцією з проблемних питань самостійна робота з підготовкою рефератів і презентацій, написання есе, самонавчання через конспекти та посібники, Moodle	Усне опитування, експрес-контроль, тестування, участь у дискусії, підготовка та представлення презентацій, модульний контроль
ПРН 24.	Демонструвати здатність діяти соціально відповідально та свідомо на основі етичних принципів, цінувати та поважати культурне різноманіття, індивідуальні відмінності людей.	Лекція, практичні заняття, дискусія, виступ з міні-лекцією з проблемних питань самостійна робота з підготовкою рефератів і презентацій, написання есе, самонавчання через конспекти та посібники, Moodle	Усне опитування, експрес-контроль, тестування, участь у дискусії, підготовка та представлення презентацій, модульний контроль
ПРН 25.	Оволодіти практичним інструментарієм організації й ведення економічної діяльності та обґрунтування ефективних господарських рішень економічними суб'єктами з урахуванням галузевої специфіки аграрної економіки.	Лекція, практичні заняття, дискусія, виступ з міні-лекцією з проблемних питань самостійна робота з підготовкою рефератів і презентацій, написання есе, самонавчання через конспекти та посібники, Moodle	Усне опитування, експрес-контроль, тестування, участь у дискусії, підготовка та представлення презентацій, модульний контроль

3. Програма навчальної дисципліни

ЗМІСТОВИЙ МОДУЛЬ І.

Основи економіки праці, трудові ресурси і трудовий потенціал суспільства.

Тема 1. Теоретико-методологічні основи економіки праці і соціально-трудова відносин в підприємстві

1.1. Об'єкт, предмет і завдання дисципліни. Праця як сфера життєдіяльності і основний фактор виробництва в підприємстві.

1.2. Праця як суспільне явище та процес.

1.3. Продуктивність суспільної праці.

1.4. Робоча сила та її місце в ринковій економіці.

1.5. Мотивація суспільної праці.

1.6. Регулювання міри праці та робочого часу.

Тема 2. Трудові ресурси і трудовий потенціал суспільства.

2.1. Формування трудових ресурсів.

2.2. Персонал підприємства: склад і структура.

2.3. Трудовий потенціал суспільства.

2.4. Людський капітал і його місце в економічній системі суспільства.

Тема 3. Система соціально-трудова відносин в суспільстві, соціальне партнерство.

3.1. Формування і функціонування соціально-трудова відносин в суспільстві.

3.2. Трудові конфлікти і методи їх вирішення.

3.3. Соціальне партнерство. Стан і втілення в практику соціального партнерства в Україні з допомогою угод і колективних договорів.

ЗМІСТОВИЙ МОДУЛЬ ІІ.

Ринок праці. Організація праці та соціально-трудова відносин в підприємницьких структурах

Тема 4. Ринок праці та його регулювання.

4.1. Сутність і особливості ринку праці, його взаємозв'язок з ринками капіталів, товарів та послуг, землі, цінних паперів тощо.

4.2. Сегменти та моделі ринку праці.

4.3. Взаємодія попиту та пропозиції на ринку праці.

4.4. Міграція населення.

Topic 4. Labor market and its regulation.

4.1. The essence and peculiarities of the labor market, its relationship with the markets of capital, goods and services, land, securities, etc.

4.2. Labor market segments and models.

4.3. Interaction of supply and demand in the labor market.

4.4. Population migration.

Тема 5. Зайнятість населення та її регулювання.

5.1. Зайнятість населення та її регулювання.

5.2. Безробіття та його класифікація.

5.3. Державне регулювання зайнятості населення.

5.4. Проблеми зайнятості населення і безробіття в Україні.

Тема 6. Організація праці та соціально-трудоових відносин в підприємницьких структурах.

- 6.1. Сутність та основні задачі організації праці.
- 6.2. Поділ і кооперація праці на підприємстві.
- 6.3. Форми організації трудових колективів.
- 6.4. Організація і обслуговування робочих місць.
- 6.5. Умови праці і їх вплив на продуктивність праці та працездатність робітника.

Topic 6. Organization of work and social and labor relations in business structures.

- 6.1. The essence and main tasks of labor organization.
- 6.2. Division and cooperation of labor at the enterprise.
- 6.3. Forms of organization of labor collectives.
- 6.4. Organization and maintenance of workplaces.
- 6.5. Working conditions and their impact on labor productivity and worker capacity.

ЗМІСТОВИЙ МОДУЛЬ III.

Регулювання робочого часу. Політика доходів та організація оплати праці в підприємницьких структурах.

Тема 7. Регулювання робочого часу та нормування праці.

- 7.1. Сутність, функції та види норм праці.
- 7.2. Способи вивчення затрат робочого часу і його класифікація.
- 7.3. Методи нормування праці.
- 7.4. Особливості нормування праці в умовах ринкової економіки.

Тема 8. Політика доходів та організація оплати праці в підприємстві.

- 8.1. Сукупний дохід і рівень життя сім'ї.
- 8.2. Зміст та функції заробітної плати.
- 8.3. Організація та структура оплати праці.
- 8.4. Організаційно-правові основи оплати праці.
- 8.5. Державне регулювання заробітної плати.

Тема 9. Оплата праці в підприємницьких структурах.

- 9.1. Оплата праці в галузі рослинництва.
- 9.2. Оплата праці в галузі тваринництва.
- 9.3. Оплата праці працівників обслуговуючих підрозділів.
- 9.4. Оплата праці водіїв автомобільного транспорту.

Тема 10. Система трудових показників та їх планування в підприємстві.

- 10.1. Система трудових показників і взаємозв'язок їх елементів.
- 10.2. Продуктивність і ефективність праці.
- 10.3. Планування та аналіз продуктивності праці.

4. Структура навчальної дисципліни

Назви змістових модулів і тем	Кількість годин											
	денна форма						заочна форма					
	усього	у тому числі					усього	у тому числі				
		л	п	лаб	інд	с.р.		л	п	лаб	інд	с.р.
<i>1</i>	<i>2</i>	<i>3</i>	<i>4</i>	<i>5</i>	<i>6</i>	<i>7</i>	<i>8</i>	<i>9</i>	<i>10</i>	<i>11</i>	<i>12</i>	<i>13</i>
Змістовий модуль 1.												
Основи економіки праці, трудові ресурси і трудовий потенціал суспільства.												
Тема 1. Теоретико-методологічні основи економіки праці і соціально-трудова відносин в підприємстві	10	4	2			4	10	1				9
Тема 2. Трудові ресурси і трудовий потенціал суспільства	10	4	2			4	10	1				9
Тема 3. Система соціально-трудова відносин в суспільстві, соціальне партнерство	10	4	4			2	10	1	1			8
Разом за змістовим модулем 1	30	12	8			10	30	3	1			26
Змістовий модуль 2. Ринок праці. Організація праці та соціально-трудова відносин в підприємницьких структурах.												
Тема 4. Ринок праці та його регулювання. Topic 4. Labor market and its regulation.*	10	4*	4*			2	10	1	1			8
Тема 5. Зайнятість населення та її регулювання	10	4	2			4	10	1				9
Тема 6. Організація праці та соціально-трудова відносин в підприємницьких структурах. Topic 6. Organization of work and social and labor relations in business structures.*	10	4*	4*			2	10	1				9
Разом за змістовим модулем 2	30	12	10			8	30	3	1			26
Змістовий модуль 3. Регулювання робочого часу. Політика доходів та організація оплати праці в підприємницьких структурах.												
Тема 7. Регулювання робочого часу та нормування праці	10	4	4			2	10	1				8
Тема 8. Політика доходів та організація оплати праці в підприємстві	8	4	2			2	8	1				6

<i>1</i>	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13
Тема 9. Оплата праці в підприємницьких структурах	6	2	2			2	6		1			6
Тема 10. Система трудових показників та їх планування в підприємстві	6	2	2			2	6		1			6
Разом за змістовим модулем 3	30	36	10			8	30	2	4			26
<i>Усього годин</i>	90	36	28			26	90	8	4			78

*Заняття проводяться на англійській мові, залучено стейкхолдерів для спільного проведення аудиторних занять

5. Теми практичних занять

№ п/п	Назва теми	Кількість годин	
		денна форма	заочна форма
Змістовий модуль 1			
Основи економіки праці, трудові ресурси і трудовий потенціал суспільства.			
1.	Тема 1. Теоретико-методологічні основи економіки праці і соціально-трудова відносин в підприємстві	2	-
2.	Тема 2. Трудові ресурси і трудовий потенціал суспільства	2	-
3.	Тема 3. Система соціально-трудова відносин в суспільстві, соціальне партнерство	4	1
Змістовий модуль 2			
Ринок праці. Організація праці та соціально-трудова відносин в підприємницьких структурах.			
4.	Тема 4. Ринок праці та його регулювання. Topic 4. Labor market and its regulation.*	4*	1
5.	Тема 5. Зайнятість населення та її регулювання	2	-
6.	Тема 6. Організація праці та соціально-трудова відносин в підприємницьких структурах. Topic 6. Organization of work and social and labor relations in business structures.*	4*	-
Змістовий модуль 3.			
Регулювання робочого часу. Політика доходів та організація оплати праці в підприємницьких структурах.			
7.	Тема 7. Регулювання робочого часу та нормування праці	4	-
8.	Тема 8. Політика доходів та організація оплати праці в підприємстві	2	-
9.	Тема 9. Оплата праці в підприємницьких структурах	2	1
10.	Тема 10. Система трудових показників та їх планування в підприємстві	2	1
Разом		28	4

*Заняття проводяться на англійській мові, залучено стейкхолдерів для спільного проведення аудиторних занять

6. Самостійна робота

№ п/п	Назва теми	Кількість годин	
		денна форма	заочна форма
Змістовий модуль 1 Основи економіки праці, трудові ресурси і трудовий потенціал суспільства.			
1.	Тема 1. Теоретико-методологічні основи економіки праці і соціально-трудомих відносин в підприємстві	4	9
2.	Тема 2. Трудові ресурси і трудовий потенціал суспільства	4	9
3.	Тема 3. Система соціально-трудомих відносин в суспільстві, соціальне партнерство	2	8
Змістовий модуль 2 Ринок праці. Організація праці та соціально-трудомих відносин в підприємницьких структурах.			
4.	Тема 4. Ринок праці та його регулювання. Topic 4. Labor market and its regulation.	2	8
5.	Тема 5. Зайнятість населення та її регулювання.	4	9
6.	Тема 6. Організація праці та соціально-трудомих відносин в підприємницьких структурах. Topic 6. Organization of work and social and labor relations in business structures.	2	9
Змістовий модуль 3 Регулювання робочого часу. Політика доходів та організація оплати праці в підприємницьких структурах.			
7.	Тема 7. Регулювання робочого часу та нормування праці	2	8
8.	Тема 8. Політика доходів та організація оплати праці в підприємстві	2	6
9.	Тема 9. Оплата праці в підприємницьких структурах	2	6
10.	Тема 10. Система трудових показників та їх планування в підприємстві	2	6
Разом		26	78

7. Самостійна робота (індивідуальні завдання)

Заочна форма навчання

Самостійна робота (індивідуальні завдання) для здобувачів заочної форми навчання передбачає написання контрольної роботи. Метою виконання контрольної роботи є закріплення і поглиблення теоретичних знань і практичних навичок щодо економіки праці і соціально-трудоких відносин, системного оцінювання функціонування, розвитку та регулювання соціально-трудоких відносин, ринку праці та процесу його регулювання, вивчення процесу організації праці та соціально-трудоких відносин, регулювання робочого часу та нормування праці, дослідження політики доходів та організації оплати праці, дослідження процесу оплати праці в підприємницьких структурах.

Під час вивчення навчальної дисципліни «Економіка праці і соціально-трудокі відносини» здобувачі заочної форми навчання виконують одне індивідуальне завдання, результати якого представляють у вигляді письмової роботи. Контрольну роботу здобувачі виконують самостійно протягом вивчення дисципліни «Економіка праці і соціально-трудокі відносини» з проведенням консультацій викладачем дисципліни відповідно до графіка навчального процесу.

Вказівки щодо написання контрольної роботи та індивідуальні завдання наведено у «Методичних рекомендаціях для самостійної роботи та виконання контрольних робіт з дисципліни «Економіка праці і соціально-трудокі відносини» для здобувачів факультету економіки і підприємництва заочної форми навчання спеціальності 051 Економіка», які входять до методичного забезпечення дисципліни. Контрольна робота зараховується, якщо в ній повністю висвітлені теоретичні і практичні питання.

8. Методи навчання

Теоретичні та практичні положення дисципліни вивчаються здобувачами в процесі роботи над лекційним курсом, участі у семінарських заняттях, при виконанні індивідуальних завдань (здобувачами заочної форми навчання), самостійній роботі, яка полягає у вивченні та опрацюванні наукової, навчально-методичної літератури, законодавчих і нормативних актів, виконанні навчальних завдань.

При викладанні навчальної дисципліни для активізації навчального процесу передбачено застосування сучасних навчальних технологій, таких, як: лекції-бесіди, робота в мікрогрупах, семінари-дискусії, кейс-метод, аудіовізуальний метод, метод «дерева рішень», презентації. Лекції-бесіди – при читанні лекції здобувачам даються питання для самостійного розміркування, що дає змогу зосередити увагу на найбільш важливих проблемах теми, яка вивчається, визначити зміст і темп викладу навчального матеріалу з урахуванням рівня підготовленості та освіти аудиторії. Окрім

питань здобувачів, вона допускає викладення ними своєї точки зору з того чи іншого питання. Робота в мікрогрупах використовується з метою є розв'язання дилем, що потребують колективного обговорення. Кейс-метод (метод аналізу конкретних ситуацій) передбачає розгляд виробничих, управлінських та інших ситуацій, складних конфліктних випадків, проблемних ситуацій, інцидентів у процесі вивчення навчального матеріалу. Застосування аудіовізуального методу передбачає використання можливостей Інтернет, теле-, відео-, фото-, аудіо- та інших матеріалів у навчальному процесі. Метод «дерева рішень» використовується з метою зважити переваги і недоліки різних варіантів дій, рішень тощо, аналізуючи та оцінюючи альтернативні варіанти розв'язання проблеми та прогножуючи наслідки кожного з них.

Дистанційні технології навчання є однією з форм індивідуалізації освітнього процесу, що ґрунтується на принципах відкритого навчання з широким використанням комп'ютерних навчальних програм різного призначення та створює інформаційне освітнє середовище для передачі веб-ресурсів навчальних дисциплін і взаємодії між учасниками. Дистанційне навчання в Уманському НУС здійснюється відповідно до положення «Про організацію поточного, семестрового контролю та проведення атестації здобувачів освіти із застосуванням дистанційних технологій в Уманському національному університеті садівництва». Для забезпечення освітнього процесу з використанням технологій дистанційного навчання в УНУС і використовується система управління навчанням Moodle. Матеріали курсу «Економіка праці і соціально-трудова відносини» розміщені на платформі Moodle <https://moodle.udau.edu.ua/course/view.php?id=459>. В разі запровадження карантинних обмежень проводяться відеоконференції в форматі лекцій або семінарів. Зв'язок здобувачів з викладачем забезпечують різноманітні сучасні платформи, такі як: Zoom, Google Meet, Moodle.

9. Методи контролю

Для забезпечення оцінювання здобувачів проводиться модульний контроль.

Модульний контроль передбачає перевірку стану засвоєння визначеної системи елементів знань та вмінь здобувачів з того чи іншого модулю.

При контролі систематичності та активності роботи на семінарських заняттях оцінюванню в балах підлягають: рівень знань, необхідний для виконання завдань, що передбачені для самостійного опрацювання; повнота, якість і вчасність їх виконання; рівень знань, продемонстрований у відповідях і виступах на семінарських заняттях; активність при обговоренні

питань, що винесені на семінарські заняття; результати експрес-контролю тощо.

При контролі виконання самостійної роботи, яка передбачена робочою програмою дисципліни, оцінюванню в балах підлягають: самостійне опрацювання окремих питань; написання рефератів, есе; підготовка конспектів навчальних чи наукових тестів; підготовка реферативних матеріалів тощо.

При виконанні модульних (контрольних) завдань оцінюванню в балах підлягають теоретичні знання і практичні уміння, яких набули здобувачі після опанування певного модуля. Модульний контроль проводиться письмово або з використанням платформи MOODLE у формі тестів.

Повторне виконання модульних контрольних робіт на вищу кількість балів дозволяється, як виняток, з поважних причин за погодженням викладача, який викладає дисципліну, з дозволу декана факультету.

У разі невиконання певних завдань поточного контролю з об'єктивних причин, здобувачі мають право, з дозволу викладача, скласти їх до останнього семінарського заняття. Час і порядок складання визначає викладач.

У разі, коли здобувач не з'явився на проведення модульної контрольної роботи без поважних причин, він отримує нуль балів. Перездача модульного контролю допускається у строки, які встановлюються викладачем.

Знання здобувача з певного модуля вважаються незадовільними, за умови коли сума балів його поточної успішності та за модульний контроль складають менше 60% від максимально можливої суми за цей модуль. В такому випадку можливе повторне перескладання модуля у терміни встановлені викладачем. Рейтингова сума балів з навчальної дисципліни після складання модулів виставляється як сума набраних здобувачем балів протягом семестру.

10. Розподіл балів, які отримують здобувачі

В основу рейтингового оцінювання знань здобувача закладена спеціальна 100-бальна шкала оцінювання (максимально можлива сума балів, яку може набрати здобувач за всіма видами контролю знань з дисципліни з урахуванням поточної успішності, самостійної роботи, науково-дослідної роботи тощо). Кількість балів, які можна набрати у ході вивчення курсу дисципліни розподіляються наступним чином:

Денна форма навчання

Змістові модулі	Змістовий модуль 1			Змістовий модуль 2			Змістовий модуль 3				Модульний контроль	Екзамен	Загальна сума балів
	Т 1	Т 2	Т 3	Т 4	Т 5	Т 6	Т 7	Т 8	Т 9	Т 10			
Теми													
Кількість балів	6	6	6	6	6	6	6	6	6	6			
- активність на практичних заняттях	3	3	3	3	3	3	3	3	3	3	10	30	100
- виконання самостійної роботи	3	3	3	3	3	3	3	3	3	3			

Заочна форма навчання

Змістові модулі	Змістовий модуль 1			Змістовий модуль 2			Змістовий модуль 3				Контрольна робота	Модульний контроль	Екзамен	Загальна сума балів
	Т 1	Т 2	Т 3	Т 4	Т 5	Т 6	Т 7	Т 8	Т 9	Т 10				
Теми														
Кількість балів	5	5	5	5	5	5	5	5	5	5				
- активність на практичних заняттях	3			3					3	3	10	10	30	100
- виконання самостійної роботи	2	5	5	2	5	5	5	5	2	2				

Шкала оцінювання: національна та ECTS для екзамену

Сума балів за всі види навчальної діяльності	Оцінка ECTS	Оцінка за національною шкалою
		для екзамену, курсового проекту (роботи)
90 – 100	A	відмінно
82-89	B	добре
74-81	C	
64-73	D	задовільно
60-63	E	
35-59	FX	незадовільно з можливістю повторного складання
0-34	F	незадовільно з обов'язковим повторним вивченням дисципліни

Оцінка «відмінно» (90 – 100 балів). Здобувач має систематичні та глибокі знання навчального матеріалу, вміє без помилок виконувати практичні завдання, які передбачені програмою курсу, засвоїв основну й ознайомився з додатковою літературою, викладає матеріал у логічній послідовності, робить узагальнення й висновки, наводить практичні приклади у контексті тематичного теоретичного матеріалу.

Оцінка «добре» (74 – 89 балів). Здобувач повністю засвоїв навчальний матеріал, знає основну літературу, вміє виконувати практичні завдання, викладає матеріал у логічній послідовності, робить певні узагальнення й висновки, але не наводить практичних прикладів у контексті тематичного теоретичного матеріалу або допускає незначні помилки у формулюванні термінів, категорій, невеликі помилки у розрахунках при вирішенні практичних завдань.

Оцінка «задовільно» (60 – 73 бали). Здобувач засвоїв матеріал не у повному обсязі, дає неповну відповідь на поставлені теоретичні питання, допускається грубих помилок при вирішенні практичного завдання.

Оцінка «незадовільно» (менше 60 балів). Здобувач не засвоїв навчальний матеріал, дає неправильні відповіді на поставлені теоретичні питання, не володіє основними методами наукових досліджень при виконанні практичних завдань. Здобувач не допускається до складання іспиту, якщо кількість балів одержаних за результати успішності під час поточного та модульного контролю (відповідно змістовому модулю) впродовж семестру в сумі не досягла 35 балів.

11. Методичне забезпечення

Методичні вказівки:

1. Чернега І.І. Методичні вказівки для самостійного вивчення дисципліни «Економіка праці і соціально-трудова відносини» для здобувачів першого (бакалаврського) рівня вищої освіти факультету економіки і підприємництва галузей знань 07 «Управління та адміністрування», 05 «Соціальні та поведінкові науки», 23 «Соціальна робота». Умань. Сочінський. 2024 р. 28 с.
2. Чернега І.І. Робочий зошит для проведення семінарських і практичних занять за модульно-рейтинговою системою з дисципліни «Економіка праці і соціально-трудова відносини» для здобувачів першого (бакалаврського) рівня вищої освіти факультету економіки і підприємництва галузей знань 07 «Управління та адміністрування», 05 «Соціальні та поведінкові науки», 23 «Соціальна робота». Умань. Сочінський. 2024 р. 84 с.
3. Чернега І.І. Методичні вказівки для виконання контрольних робіт з дисципліни «Економіка праці і соціально-трудова відносини» для здобувачів першого (бакалаврського) рівня вищої освіти факультету економіки і підприємництва галузей знань 07 «Управління та адміністрування», 05 «Соціальні та поведінкові науки», 23 «Соціальна робота». Умань. Сочінський. 2024 р. 34 с.
4. Чернега І.І. Електронний навчальний курс для дистанційного вивчення навчальної дисципліни «Економіка праці і соціально-трудова відносини» для здобувачів першого (бакалаврського) рівня вищої освіти факультету економіки і підприємництва галузей знань 07 «Управління та адміністрування», 05 «Соціальні та поведінкові науки», 23 «Соціальна робота». URL:<https://moodle.udau.edu.ua/course/view.php?id=459>

12. Рекомендована література

Базова

1. Закон України Про оплату праці № 341-IX від 05.12.2019, ВВР, 2020, № 13, ст.68; № 440-IX від 14.01.2020, ВВР, 2020, № 28, ст.188 <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/108/95-вр#Text>
2. Агавердієва Х.Ф., Іванісов О.В., Лебединська О.С. Соціальний аудит у теоретичному полі соціальної відповідальності // Бізнес-Інформ. 2018. № 4. С. 272–278.
3. Економіка праці : навчальний посібник / за заг. ред. Г. В. Назарової. – Харків : ХНЕУ ім. С. Кузнеця, 2019. 330 с.
4. Економіка праці : навчальний посібник [електронний ресурс] / за заг. ред. Г. В. Назарової. – Харків : ХНЕУ ім. С. Кузнеця, 2019. – 330 с.
5. Економіка праці і соціально-трудова відносини : підручник / [О. В. Шкільов, О. Д. Балан, В. А. Ткачук та ін.] ; за ред. д-ра екон. наук, проф. О. В. Шкільова. – Київ : Компринт, 2015. – 749 с.

6. Економіка праці й соціально-трудова відносина : навч. посіб. / [І. Б. Скворцов, В. В. Войцеховська, О. Я. Загорецька та ін.] ; за ред. д-ра екон. наук, проф. І. Б. Скворцова. – Львів : Вид-во Львів. політехніки, 2016. 265 с
7. Економіка праці й соціально-трудова відносина: практичний курс : підручник / [Л. М. Черчик, Н. В. Коленда, С. М. Бортнік та ін.] ; за заг. ред. Л. М. Черчик. – Луцьк : РВВ Луц. НТУ, 2015. 331 с. 22.
8. Єсінова Н. І. Економіка праці та соціально-трудова відносина : навч.-метод. посіб. / Н. І. Єсінова. Харків : ХДУХТ, 2017. 189 с.
9. Захарчин Г.М., Винничук Р.О. Управління конфліктами : навч. посіб. – Львів : Видавництво Львівської політехніки, 2017. 160 с
10. Качан Є.П. Економіка праці та соціально-трудова відносина: Навч.-метод. Посібник. Тернопіль: ТДЕУ, 2018. 373 с.
11. Ковальов В.М., Рижиков В.С., Єськов О.Л. та ін. Економіка праці і соціально-трудова відносина. К.: Центр навчальної літератури, 2016. 255 с.
12. Колот А.М. Грішнова О.А., Герасименко О.О. та ін. Економіка праці і соціально-трудова відносина: Підручник. К : КНЕУ, 2019. 711 с.
13. Комарницький І. М. Економіка праці та соціально-трудова відносина : підручник / І. М. Комарницький, Г. О. Комарницька. – Хмельницький : ФОП Цюпак А. А., 2016. – 424 с.
14. Романова Н. Ф. Соціальне партнерство / Н. Ф. Романова, І. П. Мельник: навчально-метод. посіб. – Київ : НПУ ім. М. П. Драгоманова, 2017. – 238 с.

Допоміжна

15. Cherneha I., Garazha, O., Shyian, D., & Petrenko, O. Entrepreneurship development in completion of administrative-territorial and land reforms: sustainability of rural areas and investment competitiveness Financial and Credit Activity Problems of Theory and Practice. 2022. 2(43), 373–379. <https://doi.org/10.55643/fcaptp.2.43.2022.3563>
16. Inna CHERNEHA, Nataliia BLENDА, Mykola KOROTIIEIEV, Olena ZHARUN and Volodymyr ULANCHUK World Crisis and Inflation Processes of Recent Years: Causes and Consequences. Proceedings of the 41rd International Business Information Management Association Conference // Education Excellence and Innovation Management through. Granada, Spain. 2023. P. 1354–1361.
17. Yuliia NESTERCHUK, Mykola KOROTIIEIEV, Inna CHERNEHA, Serhii SOKOLIUK, Olena ZHARUN and Nataliia BLENDА. Formation of Productive Employment of Labor Potential by Diversifying the Rural Economy. Education Excellence and Innovation Management: A 2025 Vision to Sustain Economic Development during Global Challenges: proceedings of the 35rd International Business Information Management Association Conference (IBIMA). 1-2 April 2020. Seville, Spain, 2020. P. 14252-14258.
18. Бреева Є. М. Новітні форми зайнятості в умовах сучасного ринку праці України // Економічні інновації. 2017. Вип. 64. –С. 37-40
19. Васильченко В.С. Державне регулювання зайнятості: навч. посібник К.: КНЕУ, 2019. 252 с.
20. Гриньова В.М. Самойленко В.В. Ринок праці: теоретико-методологічні засади та напрямки розвитку Х.: ВД «ІНЖЕК», 2017. 168 с.

21. Крушельницька О., Мельничук Д. Управління персоналом: Навчальний посібник 2-е вид., перероб. й доп. К.: Кондор, 2017. 304 с.
22. Лук'янченко Н.Д. Копитіна Т.І. Нормування праці: Підручник. 2017. 217 с.
23. Романова Н. Ф., Мельник І. П. Соціальне партнерство / навчально-метод. посіб. – Київ : НПУ ім. М. П. Драгоманова, 2017. 238 с.
24. Соціальна економіка : навч. посіб. / Г. В. Назарова, С. Ю. Гончарова, Ю. В. Сотнікова, Н. В. Аграмакова. – Харків : ХНЕУ ім. С. Кузнеця, 2018. – 275 с.
25. Цимбалюк С. О. Індикатори оцінювання політики оплати праці у контексті реалізації принципів гідної праці // Економіка та держава. 2018. № 4. С. 12–16.
26. Чернега І.І., Волков Н. М. Безробіття та його вплив на економіку країни // Актуальні питання сучасної економіки: матер. XI всеук. Наук. конф. (м. Умань, 20 грудня 2019 р.). Умань: Видавець «Сочінський М. М.», 2019.
27. Чернега І.І., Шевченко Н.О. Законодавчі зміни мінімальної оплати праці працівників // Розвиток підприємницької діяльності в контексті інтеграції України в світове господарство та інформатизації основних напрямів поступу: колект. монографія // за ред. доц. Н. О. Лисенко. Умань: Видавець «Сочінський М. М.», 2017.
28. Чернега І.І. Заходи щодо реалізації механізму управління соціально-економічною системою підприємства // Екон. вісн. Запоріз. держ. інженер. акад. 2018. № 1(13).
29. Чернега І.І., Чернюк Н. В. Мотивація як дієвий чинник підвищення продуктивності праці на підприємстві // Актуальні питання сучасної економіки: матеріали XI Всеукр. наук. конф. (м. Умань, 20 грудня 2019 р.). Умань: Видавець «Сочінський М. М.», 2019.
30. Чернега І.І., Битюк Л.В. Ринок праці в Україні: стан та перспективи розвитку // Актуальні питання сучасної економіки: матеріали XI Всеукр. наук. конф. (м. Умань, 20 грудня 2019 р.). Умань: Видавець «Сочінський М. М.», 2019.
31. Чернега І.І. Стратегічні аспекти формування соціально-економічного механізму підприємницької діяльності в аграрному секторі економіки / Вісн. ХНАУ. Серія «Економічні науки». 2019. № 4. Т. 2. С. 73-80.
32. Чернега І.І., Шевченко Д. В. Сучасний стан та проблеми безробіття в Україні // Актуальні питання сучасної економіки: матеріали XI Всеукр. наук. конф. (м. Умань, 20 грудня 2019 р.). Умань: Видавець «Сочінський М. М.», 2019.
33. Чернега І.І., Князєв Д.О., Пономарьова М.С., Бленда М.О. Економічна ефективність виробництва та управління комерційною діяльністю підприємств галузі овочівництва в умовах сучасного бізнес-середовища // «Вчені записки» : Збірник наук. праць. 2022. Випуск 29(1). 2022. С. 67-82.
34. Чернега І.І., Костюк В.С., Ревуцька А.О., Пархоменко Л.А. Соціальний розвиток територіальних громад: особливості воєнного та післявоєнного періодів // «Наука і техніка сьогодні» (Серія «Педагогіка», Серія «Право», Серія «Економіка», Серія «Фізико-математичні науки», Серія «Техніка»): журнал. 2023. № 10(24) 2023. С. 156-168.
35. Чернега І.І., Нестерчук Ю.О., Бленда Н.О., Жарун О.В., Костюк В.С. Вплив лідерства на процес управління соціально-трудовими відносинами в

інституціональному середовищі розвитку підприємництва в контексті економічної безпеки бізнесу // «Актуальні питання у сучасній науці (Серія «Педагогіка», Серія «Право», Серія Економіка», Серія «Державне управління», Серія «Техніка», Серія «Історія та археологія»)»: журнал. 2023. № 8(14) 2023. С. 150-162.

36. Чернега І.І., Соколюк С.Ю., Жарун О.В., Коротєєв М. А., Тупчій О.С. Формування інноваційного проекту шляхом прийняття ефективних управлінських рішень // Вісн. УНУС. Серія «Економіка». 2021. № 98. Ч 2. С. 203-211.
37. Чернега І.І., Фротер О.С., Бондаренко Н.В., Бленда Н.О., Бурляй О.Л. Соціальне підприємництво та лідерство в процесі управління соціально-трудовими відносинами // «Наука і техніка сьогодні» (Серія «Педагогіка», Серія «Право», Серія «Економіка», Серія «Техніка», Серія «Фізико-математичні науки») : журнал. 2023. № 1(15). 2023. С. 72-84.
38. Чернега І. І. Теоретична інтерпретація сутності підприємницької діяльності // Вісн. ХНАУ. Серія «Економічні науки». 2017. № 3. С. 302–309 [Міжнародна наукометрична база: Index Copernicus].
39. Чернега І. І., Бурляй О.Л., Бленда Н.О., Пономарьова М.С., Прозорова Н.В. Обізнаність суб'єктів соціально-трудових відносин в інституціональному бізнес-середовищі // Вісн. ХНАУ. Серія «Економічні науки». 2021. № 2 (1). С. 148-161.
40. Чернега І. І., Нестерчук Ю.О., Соколюк С.Ю., Непочатенко О.А., Жарун О.В. Конкурентні переваги соціально-економічного механізму підприємницької діяльності у бізнес-середовищі та економічна безпека бізнесу // Вісн. ХНАУ. Серія «Економічні науки». 2021. № 2 (2). С. 62-73.
41. Чернега І. І., Шевченко Н. О., Бленда Н. О. Labour compensation as a socio-economic category and the main source of income of the population of Ukraine // Економіка АПК. 2017. № 6. С. 80–85 [Міжнародна наукометрична база : Index Copernicus].
42. Чистов С.М. Никифоров А.Є., Куценко Т.Ф. та ін. Державне регулювання економіки: Навч. посіб. Вид. 2-ге, доопрац. і допов. К.: КНЕУ, 2018. 440 с.
43. Шубалий О.М., Шубала І.В., Назарук О.В. Підвищення конкурентоспроможності працівників на основі активізації соціального діалогу на регіональному та національному рівнях : монографія. – Луцьк : Луц. НТУ, 2017. – 219 с.

Інформаційні ресурси

44. Аграрний сектор України. URL: agroua.net
45. Бібліотеки в Україні. URL: [http:// www. library. univ. kiev. ua/ ukr/ res/ resour. php3](http://www.library.univ.kiev.ua/ukr/res/resour.php3)
46. Бібліотеки та науково-інформаційні центри України. URL: <http://www.nbuv.gov.ua/portal/libukr.html>
47. Верховна Рада України. URL: www.rada.gov.ua
48. Вільна енциклопедія. URL: <http://uk.wikipedia.org>
49. Державна служба статистики України. URL: www.ukrstat.gov.ua
50. Львівська національна наукова бібліотека України ім. В. Стефаника. URL: [http://www. library. lviv. ua/](http://www.library.lviv.ua/)

51. Міністерство аграрної політики та продовольства України. URL: www.minagro.kiev.ua
52. ННЦ «Інститут аграрної економіки». URL: www.iae.kiev.ua
53. Національна бібліотека України ім. В.І. Вернадського. URL: <http://www.nbuv.gov.ua/>
54. Сайт журналу «Пропозиція». URL: www.propozitsiya.com
55. Сайт журналу «Головбух: праця та зарплата». <https://ezarplata.mcfr.ua>
56. Сайт журналу «Заробітна плата». <https://profpressa.com/vydannya/zarobitna-plata/>

13. Перезарахування та визнання результатів навчання

Перезарахування та визнання результатів навчання з дисципліни «Економіка праці і соціально-трудова відносини» або окремого її елемента відбувається відповідно до Положення про порядок визнання в Уманському національному університеті садівництва результатів навчання, отриманих у неформальній та/або інформальній освіті (<https://www.udau.edu.ua/ua/file/4n0x>).

Здобувачі вищої освіти мають право на визнання результатів навчання в неформальній та інформальній освіті (курси навчання в центрах освіти, курси інтенсивного навчання, семінари, конференції, олімпіади, конкурси наукових робіт, літні чи зимові школи, бізнес-школи, тренінги тощо) в обсязі, що загалом не перевищує 25 % освітньої програми.

14. Політика академічної доброчесності

У процесі навчання з дисципліни «Економіка праці і соціально-трудова відносини», здобувачі повинні дотримуватися встановлених правил академічної доброчесності, визначених Кодексом доброчесності Уманського національного університету садівництва (<https://www.udau.edu.ua/ua/file/4dH7>). При підготовці рефератів, виконанні індивідуальних науково-дослідних завдань, а також під час проведення контрольних заходів очікується, що всі роботи подані здобувачами будуть їхніми оригінальними дослідженнями та міркуваннями.

Будь-які види порушення академічної доброчесності, зокрема плагіат, неправомірне використання чужих ідей, фальсифікація даних чи співучасть у таких діях, є абсолютно неприпустимими і не толеруються. Виявлення ознак академічної недоброчесності у письмовій роботі здобувача є підставою для її незарахування викладачем, незалежно від обсягу порушення.

З метою запобігання порушенням і підвищення якості академічних робіт, здобувачам настійно рекомендується користуватися належними академічними ресурсами та інструментами для перевірки робіт на плагіат, а також звертатися за консультаціями з питань правильного цитування і академічного письма.

15. Зміни у робочій програмі на 2024-2025 навчальний рік.

Зміни, внесені до робочої програми на 2024-2025 навчальний рік, охоплюють:

1. В розділі мета та завдання навчальної дисципліни внесені зміни відповідно до Положення про методичне забезпечення освітнього процесу в Уманському національному університеті садівництва, затвердженого Вченою радою УНУС протокол № 1 від 08.10.2020, зі змінами та доповненнями від 11.07.2024, протокол №8, та введеного в дію наказом ректора від 11.07.2024 №01-16/18/од. (<https://www.udau.edu.ua/ua/file/iERg>).

2. Оновлено матеріал змістових модулів та тем з навчальної дисципліни.

3. Внесення коригувань в розподіл балів, що їх отримують здобувачі в процесі вивчення дисципліни;

4. Оновлення переліку рекомендованої літератури.